

**SZKOLNY PROGRAM
EDUKACJI REGIONALNEJ**

„ZIEMIA ROGOZIŃSKA- PRZESZŁOŚĆ I TERAŹNIEJSZOŚĆ”

**PROGRAM AUTORSKI
PRZEZNACZONY DO REALIZACJI
W KLASACH IV- VI
SZKOŁY PODSTAWOWEJ NR 2 W ROGOŹNIE**

Opracowanie-

zespół nauczycieli

Szkoły Podstawowej nr 2 w Rogoźnie

w składzie:

mgr Krystyna Golon- *nauczyciel języka polskiego*

mgr Marlena Rucińska- *nauczyciel historii*

mgr Ewa Wieczorek- *nauczyciel przyrody*

ROGOŹNO 2003

Wstęp

Każda epoka i każde wydarzenie z nią związane, zostawia bardziej lub mniej trwałe ślady w przestrzeni historyczno- kulturowej społeczności ludzkiej. Wydarzenia ważne dla ogółu społeczeństwa danego państwa kształtują historię i kulturę narodu. Wydarzenia ważne dla społeczności poszczególnych miast, wsi, osad, ukształtowały przestrzeń historyczno- kulturową tych środowisk. Nieistotne czasami z punktu widzenia całego państwa trwanie ich, jest jednym z najważniejszych dowodów na ciągłość dziejów lokalnych społeczności, a w konsekwencji na ciągłość dziejów całego narodu. W dobie jednoczącej się Europy, zanikania granic między kulturą zachodnią i wschodnią, bardzo ważne jest utożsamianie się pojedynczego człowieka z niewielkim obszarem, na którym działa i za który jest współodpowiedzialny, którego historię współtworzy wraz z rodziną i innymi mieszkańcami, ze swoją „małą ojczyzną”.

Utożsamianie się ucznia ze swoim regionem, jest jednym z najważniejszych celów edukacyjnych nowej, zreformowanej szkoły. Realizacja tego celu wymaga od zespołu nauczycieli naszej szkoły podjęcia działań, które scalą fragmentaryczną czasami wiedzę o regionie, przekazywaną uczniom w czasie realizacji poszczególnych przedmiotów w logiczną i zwartą całość.

Mamy nadzieję, że zawarta w naszym programie treść pozwoli naszym uczniom z jednej strony lepiej poznać i zrozumieć historię oraz teraźniejszość Ziemi Rogozińskiej, z drugiej zaś strony aktywnie włączyć się w życie najpierw lokalnej społeczności, a później aktywnie uczestniczyć w rozwoju kraju.

Uwagi o realizacji programu

- a) Przedstawiony poniżej program edukacji regionalnej przeznaczony jest dla klas IV-VI szkoły podstawowej
  - b) Całość programu ***Ziemia Rogozińska- przeszłość i teraźniejszość*** składa się z 8 bloków tematycznych:
    - ***Sięgamy do korzeni- historia mojej rodziny***
    - ***Historia mojej miejscowości***
    - ***Rogoźno i okolice w podaniach i legendach***
    - ***Piękno przyrody „naszej małej ojczyzny”***
    - ***Najciekawsze zabytki gminy Rogoźno***
    - ***Zwyczaje naszego regionu. Tradycyjne rzemiosło i kultura ludowa Ziemi Rogozińskiej***
    - ***Język regionu, gwara i nazewnictwo***
    - ***Sławni Polacy wpisani w historię „naszej małej ojczyzny”***
  - c) Program realizowany będzie w ramach przedmiotów objętych ścieżką:
    - języka polskiego
    - historii
    - przyrody
    - sztuki
    - techniki
    - religii
    - godzin wychowawczych
- a także w ramach zajęć pozalekcyjnych.

Uczniowie pewną część programu realizują w formie wycieczek krajoznawczych i lekcji muzealnych realizowanych w: Regionalnym Muzeum im. W. Dutkiewicza w Rogoźnie, Muzeum Młynarstwa w Jaraczu, Izbie Pamięci Adama Mickiewicza w Budziszewku.

Cele edukacyjne:

- Poznanie najbliższego środowiska i specyfiki regionu.
- Poznanie najciekawszych pod względem przyrodniczym i krajobrazowym miejsc w regionie.
- Poznanie form ochrony przyrody stosowanych w regionie.
- Rozwijanie wartości rodzinnych związanych z wartościami kulturowymi wspólnoty lokalnej.
- Rozwijanie wiedzy o historii regionu i jego związku z historią kraju.
- Poznanie postaci historycznych i współczesnych, których działalność związana była z regionem.
- Poznanie świata tradycji i obyczajów kultywowanych w regionie.
- Kształcenie poprawnego posługiwania się językiem ojczystym.
- Kształtowanie postaw patriotycznych związanych z kulturą regionalną.
- Rozwijanie u uczniów troski o środowisko naturalne.
- Kształtowanie u uczniów aktywnej postawy wobec zagrożeń dla środowiska naturalnego.
- Nauczanie szacunku dla pracy i osiągnięć minionych pokoleń.
- Rozwijanie umiejętności prezentowania zdobytej wiedzy.
- Kształcenie nawyku korzystania z regionalnych dóbr kultury materialnej i duchowej.

Przewidywane efekty końcowe:

Uczniowie powinni:

- Posiąść podstawową wiedzę o regionie.
- Znać ważniejsze daty i wydarzenia historyczne związane z naszym regionem
- Znać symbole regionu.
- Rozpoznawać cechy i miejsca charakteryzujące region (tradycje, zabytki itp.)
- Dostrzegać wpływ wartości związanych z kulturą regionu na życie jego mieszkańców.
- Znać ważniejsze postacie związane z regionem.
- Umieć wyszukiwać poza podręcznikowe źródła wiedzy o regionie (pamiątki rodzinne, pocztówki, informacje z prasy lokalnej i multimedialnej itd.) oraz na ich podstawie przygotowywać informacje na określony temat.
- Podczas prezentowania własnego regionu, jego walorów i cech charakterystycznych, stosować różnorodne techniki przekazu.
- Aktywnie uczestniczyć w życiu wspólnoty lokalnej.
- Brać czynny udział w ochronie naturalnego środowiska regionu.
- Kultywować tradycje rodzinne i regionalne.

Ewaluacja

W trakcie realizacji ścieżki regionalnej „*Ziemia Rogozińska- przeszłość i teraźniejszość*” będzie prowadzona ewaluacja. Uczniowie będą oceniani z wiadomości i umiejętności, rozumienia wydarzeń oraz ich przyczyn i skutków.

Przewidujemy sprawdzanie zdobytej wiedzy poprzez:

- wykonywanie map, albumów, przewodników, gazetek, redagowanie różnych form wypowiedzi – ustnej i pisemnej,
- prezentowanie wyników pracy w grupach,
- organizowanie wystaw jako efektu końcowego projektów,
- udział w organizowanych konkursach.

1. SIĘGAMY DO KORZENI- HISTORIA MOJEJ RODZINY

Zagadnienie	Tematy realizowanych zagadnień	Przewidywane osiągnięcia ucznia	Formy realizacji
<p>1.Sięgamy do korzeni – historia mojej rodziny.</p> <p>2.Rozwój postaw patriotycznych związanych z tożsamością kultury regionalnej.</p>	język polski		<ul style="list-style-type: none"> Wystawa – Klasy IV- VI „Pamiętki rodzinne związane z historią naszej miejscowości. Konkurs dla klas IV- „Moje drzewo genealogiczne”.
	<ul style="list-style-type: none"> Moja rodzina i ja – stopnie pokrewieństwa. Każdy ma swoją opowieść- tworzymy historię swojego życia. 	<ul style="list-style-type: none"> Opowiada historię swojego życia. Zna i prawidłowo posługuje się stopniami pokrewieństwa. Wyjaśnia znaczenie pojęć „po mieczu” i „po kądziełli”. Zapisuje wydarzenia w kolejności chronologicznej i właściwie umieszcza je na linii czasu. 	
	historia		
	<ul style="list-style-type: none"> Moja rodzina- historia rodziny i rodu. Genealogia- nauka badająca związki pokrewieństwa. Drzewo genealogiczne i jego rola w poznawaniu historii rodziny. Pamiętki po przodkach źródłem wiedzy o przeszłości rodziny. 	<ul style="list-style-type: none"> Poprawnie posługuje się pojęciami ród i rodzina. Potrafi powiedzieć czym zajmuje się genealogia. Zna swoich przodków do pradziadków włącznie. Zbiera informacje na temat rodzinnej tradycji i pamiątek. Prezentuje historię swojego rodu, najbardziej interesujące pamiętki i ukazuje jej powiązania z ważnymi wydarzeniami historycznymi. 	
	przyroda		
	<ul style="list-style-type: none"> Mama, Tata i Ty – początki Twojego życia. Charakterystyka etapów rozwojowych. 	<ul style="list-style-type: none"> Zna etapy rozwojowe człowieka. Określa związki uczuciowe w rodzinie. 	
	sztuka		
	<ul style="list-style-type: none"> Drzewo genealogiczne- plastyczny obraz historii rodziny. 	<ul style="list-style-type: none"> Potrafi wykonać drzewo genealogiczne swojego rodu. Wykorzystuje różne techniki plastyczne do realizacji tematu. 	

2. HISTORIA MOJEJ MIEJSCOWOŚCI

Zagadnienie	Tematy realizowanych zagadnień	Przewidywane osiągnięcia ucznia	Formy realizacji
1.Poznanie legendy związanej z nazwą miejscowości. 2.Symbole naszego miasta 3.Najważniejsze wydarzenia historyczne w dziejach miejscowości i regionu. 4.Związki regionu z historią państwa polskiego 5.Odwiedzamy i poznajemy miejsca pamięci narodowej. 6.Położenie i charakterystyka gminy Rogoźno. 7.Położenie regionu i regiony sąsiednie. 8.Ukształtowanie powierzchni regionu.	język polski		<ul style="list-style-type: none"> • Konkurs dla klas IV na najpiękniej opowiedzianą legendę. • Opis herbu. • Praca z mapą. • Wycieczka <i>Śladami miejsc pamięci narodowej</i>. • Konkurs plastyczny dla klas IV – „Herb Rogoźna”. • Wywiady z wybranymi mieszkańcami miejscowości.
	<ul style="list-style-type: none"> • „Legenda o powstaniu Rogoźna” – konkurs klasowy na najbardziej opowiedzianą legendę. • Opis herbu i flagi Rogoźna.	<ul style="list-style-type: none"> • Zna i potrafi opowiedzieć legendę związaną z nazwą Rogoźna. • Redaguje notatkę na określony temat. • Potrafi opisać symbole miasta.	
	historia		
	<ul style="list-style-type: none"> • Najważniejsze odkrycia archeologiczne w regionie. • Muzeum Regionalne w Rogoźnie i jego zadania. • Historia mojej miejscowości. • Miejsca pamięci narodowej na Ziemi Rogozińskiej.	<ul style="list-style-type: none"> • Przedstawia najważniejsze odkrycia archeologiczne w regionie. • Przedstawia muzeum regionalne i jego zadania. • Wskazuje na mapie miejscowość i nazywa region. • Wyjaśnia pochodzenie nazwy miasta. • Wymienia główne elementy herbu i określa ich symbolikę. • Ukazuje wkład miejscowości w historię regionu i kraju. • Przedstawia najważniejsze dla miejscowości wydarzenia historyczne. • Zna miejsca pamięci narodowej i łączy je z ważnymi wydarzeniami historycznymi.	
	przyroda		
	<ul style="list-style-type: none"> • Położenie Polski i podział administracyjny. • Znajomość instytucji państwa demokratycznego. • Praca z mapą administracyjną Polski.	<ul style="list-style-type: none"> • Nazywa państwo, województwo, powiat, gminę i miejscowość, w której mieszka. • Wskazuje na mapie województwa, powiaty, miejscowości. • Objaśnia sposób zarządzania w województwie, powiatach i gminach. • Przedstawia ukształtowanie terenu w swoim miejscu zamieszkania.	
	sztuka		
	<ul style="list-style-type: none"> • Godło naszego miasta- wykonujemy herb Rogoźna. • Poznajemy hejnał naszego miasta.	<ul style="list-style-type: none"> • Wykonuje herb techniką dowolną. • Zna hejnał Rogoźna.	

3. ROGOŹNO I OKOLICE W PODANIACH I LEGENDACH

Zagadnienie	Tematy realizowanych zagadnień	Przewidywane osiągnięcia ucznia	Formy realizacji
<p>1.Legendy związane z Rogoźnem i najbliższą okolicą.</p> <p>2.Podanie, legenda, mit, bajka – podobieństwa i różnice.</p> <p>3.Podłoże historyczne legend.</p>	język polski		<ul style="list-style-type: none"> • Zbieranie legend. • Spotkanie z gawędziarzem. • Konkurs dla klas V – „Rogoźno i okolice w podaniach i legendach”. • Praca z mapą. • Praca z leksykonem i atlasem przyrodniczym. • Ilustracja do wybranej legendy.
	<ul style="list-style-type: none"> • Poznanie i omówienie legend związanych z Rogoźnem i najbliższą okolicą: „Czarny pies z Jeziora Rogozińskiego” „Pokutnik z Owieczek” „Panna wodna z Rogozińskiego Jeziora” „O czym szumi marlewski dąb” „Dąb znad Jeziora Czarnego”. • Układanie legendy o powstaniu mojej miejscowości. • Różnice między legendą, mitem a baśnią. • Inscenizacja wybranej legendy – praca w grupach. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zna legendy związane z regionem, w którym mieszka. • Opowiada poznane legendy. • Tworzy plan ramowy i szczegółowy wybranej legendy. • Redaguje tekst legendy. • Odróżnia legendę od mitu i bajki. • Przygotowuje inscenizację legendy. • Współpracuje z grupą. 	
	historia		
	<ul style="list-style-type: none"> • Legendy mojej miejscowości i regionu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Czyta i opowiada ze zrozumieniem tekst wybranej legendy. • Wskazuje w legendzie miejscowość, osoby, wydarzenia prawdziwe, prawdopodobne i nierzeczywiste. 	
	przyroda		
	<ul style="list-style-type: none"> • Wykonanie mapy regionu – naniesienie miejsc związanych z legendami. • Rośliny i zwierzęta występujące w legendach oraz ich symbolika. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zna miejsca związane z legendami i wskazuje je na mapie regionu. • Rozpoznaje rośliny i zwierzęta występujące w legendach potrafi korzystać z leksykonu i atlasu przyrodniczego. 	
	sztuka		
	<ul style="list-style-type: none"> • Najciekawsza legenda o Rogoźnie- ilustracja. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wykonuje wybraną techniką ilustracje do legendy. 	

4. PIĘKNO PRZYRODY „NASZEJ MAŁEJ OJCZYZNY”

Zagadnienie	Tematy realizowanych zagadnień	Przewidywane osiągnięcia ucznia	Formy realizacji
<p>1.Najpiękniejsze miejsca w regionie.</p> <p>2.Charakterystyka regionu – formy terenu, rzeki, jeziora, zalesienia.</p> <p>3.Najciekawsze pod względem przyrodniczym, krajobrazowym i historycznym miejsca.</p> <p>4.Formy ochrony przyrody w regionie</p> <p>a) rezerваты przyrody</p> <p>b) pomniki przyrody</p> <p>c) obszary chronionego krajobrazu</p> <p>5.Co i jak zagraża przyrodzie w regionie ?</p> <p>6.Stan środowiska naturalnego w regionie– jak ratować przyrodę ?</p>	język polski		<ul style="list-style-type: none"> • Sprawozdanie z wycieczki. • Opis krajobrazu. Tekst twórczy-list. • Wycieczka do parku dworskiego w Budziszewku. • Konkurs - wystawa fotograficzna. • Konkurs plastyczny – odpady dawniej i obecnie. • Szkolny konkurs zbiórka makulatury i zużytych baterii.
	<ul style="list-style-type: none"> • Najpiękniejsze miejsca w mojej okolicy – opis przyrody. • Warto zwiedzić moją miejscowość – list do kolegi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Redaguje sprawozdanie z wycieczki. • Umie opisać krajobraz. • Píše list do rówieśnika. • Poprawnie zapisuje zwroty grzecznościowe. 	
	historia		
	<ul style="list-style-type: none"> • Parki dworskie- jako przykład zabytków przyrody naszej gminy. • Pomnikowy dąb Przemysła II. 	<ul style="list-style-type: none"> • Potrafi wymienić parki dworskie znajdujące się w naszej gminie, określa ich pierwotne przeznaczenie i rozumie potrzebę ich ochrony. 	
	przyroda		
	<ul style="list-style-type: none"> • Obserwacja form terenu najbliższej okolicy. • Wpływ lodolodu na ukształtowanie terenu w regionie <p>1. Wycieczka rowerowa do rezerwatu przyrody w naszym regionie : (do wyboru rezerwaty)</p> <p>„Promenada” – rezerwat florystyczny,</p> <p>„Wełna” – rezerwat wodny,</p> <p>„ Buczyna” – rezerwat leśny.</p> <p>2. Zorganizowanie konkursu i wystawy fotograficznej piękno przyrody „naszej małej ojczyzny”</p> <p>3. Obserwacje stanu najbliższego otoczenia – wycieczka</p> <p>a) Co zagraża naszym wodom i jak możemy o nie dbać ?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rozpoznaje i nazywa formy terenu w regionie. • Charakteryzuje epokę lodowcową. • Opisuje elementy krajobrazu polodowcowego w okolicy. • Odczytuje na mapie wysokość terenu, nazwy rzek i jezior w regionie. • Wymienia najciekawsze przyrodniczo miejsca w regionie. • Wyjaśnia, co to jest park narodowy, rezerwat przyrody, pomnik przyrody. • Wskazuje na mapie okolicy lokalizację następujących rezerwatów przyrody : („Promenada”, „Wełna”, „Buczyna”). • Dokumentuje piękno przyrody używając aparatu fotograficznego. 	

	<p>b) brudne powietrze – dlaczego ? (źródła zanieczyszczeń – emisje przemysłowe, nasilenie ruchu drogowego, spalanie paliw),</p> <p>c) odpady źródłem zanieczyszczeń,</p> <p>d) historia gospodarowania odpadami,</p> <p>e) recykling – to nam się opłaca (zbiórka makulatury i zużytych baterii).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wskazuje źródła zanieczyszczeń: <ul style="list-style-type: none"> a) wody (głównie Jeziora Rogozińskiego i rzeki Wełny) b) powietrza c) gleby • Dostrzega, że od postawy osobistej zależy stan środowiska. • Podaje przykłady zachowań, które najmniej szkodzą przyrodzie. • Uzasadnia potrzebę sortowania śmieci i wykorzystywania surowców wtórnych. • Wskazuje na planie okolicy lokalizację wysypiska śmieci oraz obiektów szczególnie uciążliwych dla środowiska. 	
--	--	---	--

5. NAJCIEKAWSZE ZABYTKI GMINY ROGOŹNO

Zagadnienie	Tematy realizowanych zagadnień	Przewidywane osiągnięcia ucznia	Formy realizacji
<p>1. Najważniejsze zabytki kultury materialnej gminy Rogoźno.</p> <p>2. Miejsca kultu religijnego.</p> <p>3. Atrakcje turystyczne Ziemi Rogozińskiej.</p> <p>4. Style dworów, pałaców, kościołów.</p> <p>5. Legendy i ważne wydarzenia związane z wybraną budowlą.</p>	język polski		<ul style="list-style-type: none"> Gromadzenie fotografii dotyczących zabytków najbliższej okolicy – wystawa. Sporządzenie zbioru zasad zachowania się na wycieczce i w miejscach pamięci narodowej. Sporządzenie rejestru i mapki zabytków. Wycieczka krajoznawcza <i>Cudze chwalicie swego nie znacie..</i> Porządkowanie powstańców mogił na cmentarzu w Rogoźnie. Praca z różnymi rodzajami map. Zajęcia plenerowe pomagające zrozumieć cechy charakterystyczne stylów architektonicznych na przykładzie budowli z naszego regionu.
	<ul style="list-style-type: none"> Słownik języka polskiego w pracy ucznia – wyjaśniamy słowa: <i>kult, zabytek, itd.</i> Wielka litera w pisowni nazw zabytków, ulic i innych obiektów. Ja w roli przewodnika po mojej gminie – folder reklamowy. 	<ul style="list-style-type: none"> Rozumie znaczenie słów: <i>kult, zabytek ...</i> Pisze tekst reklamowy Redaguje opis korzystając z zebranego słownictwa Poprawnie stosuje wielką i małą literę w zapisie nazw zabytków. 	
	historia		
	<ul style="list-style-type: none"> Zabytki znajdujące się na Ziemi Rogozińskiej. W kręgu dworów, pałaców i kościołów. Ratusz w Rogoźnie i jego współczesna funkcja. Kościół w Welnie- zabytek wpisany na listę zabytków i objęty patronatem UE. 	<ul style="list-style-type: none"> Zna i wymienia zabytki historyczne w regionie, które nawiązują do stylu klasycznego. Zna i wymienia zabytki romańskie, gotyckie, renesansowe, barokowe i klasycystyczne i XIX wieczne znajdujące się w regionie. Opisuje wygląd wybranej budowli i wskazuje współczesne funkcje tej budowli. Wie co to jest lista zabytków światowego dziedzictwa. 	
	przyroda		
	<ul style="list-style-type: none"> Położenie obiektów zabytkowych w regionie. Opracowanie przewodnika po zabytkach naszego regionu. 	<ul style="list-style-type: none"> Potrafi korzystać z planu i wskazuje na nim obiekty zabytkowe. Odczytuje znaki topograficzne korzysta z różnych źródeł informacji porównuje wygląd dawnych budowli ze współczesnymi, dostrzega i wymienia różnice. 	
	sztuka		
	<ul style="list-style-type: none"> Malowanie w plenerze 	<ul style="list-style-type: none"> Zna i stosuje zasadę perspektywy w szkicowaniu budowli. Umie rozróżnić cechy architektury poznanych wcześniej epok. 	
	religia		
	<ul style="list-style-type: none"> „Za bramą wielkiej ciszy” – poznajemy historię cmentarza w Rogoźnie. Kościół Ziemi Rogozińskiej- ostoja wiary i polskości. Sanktuarium Maryjne w Parkowie. 	<ul style="list-style-type: none"> Potrafi wskazać historyczne i teraźniejsze miejsca pochówku w naszym regionie. Potrafi wymienić znanych rogożnian pochowanych na miejscowych cmentarzach. 	

	<p style="text-align: center;">godzina wychowawcza</p> <div> <div> <ul style="list-style-type: none"> • W jaki sposób czczone są miejsca kultu religijnego, pamięci narodowej? Jak należy się w nich zachować?- sporządzenie zbioru zasad. </div> <div> <ul style="list-style-type: none"> • Zna zasady zachowania w miejscach kultu religijnego i widzi potrzebę ich stosowania. </div> </div>	
--	--	--

**6. ZWYCZAJE NASZEGO REGIONU.
TRADYCYJNE RZEMIOSŁO I KULTURA LUDOWA
ZIEMI ROGOZIŃSKIEJ**

Zagadnienie	Tematy realizowanych zagadnień	Przewidywane osiągnięcia ucznia	Formy realizacji
1. Geneza zwyczajów i obyczajów. 2. Tradycje i zwyczaje naszego regionu: a. wierzenia ludowe, b. lokalne święta. 3. Najważniejsze zwyczaje związane z rokiem kalendarzowym: a. Boże Narodzenie, b. Wielkanoc, c. inne zwyczaje i obrzędy (<i>An-drzejki, Marzanna...</i>) 4. Odrębność kulturowa regionu. 5. Charakterystyczne cechy sztuki ludowej. 6. Miejsca, w których można zobaczyć wytwory sztuki ludowej w naszym regionie.	<p style="text-align: center;">język polski</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pracujemy ze <i>Słownikiem języka polskiego</i> – wyjaśniamy pojęcia: <i>tradycja, obyczaj, zwyczaj, obrzęd</i>. Wskazanie różnic i podobieństw. • Zwyczaje, wierzenia regionalne • Wierzenia ludowe funkcjonujące w naszym regionie – praca z tekstami źródłowymi. • Poznajemy tradycje lokalne – Wojciech Łysiak „<i>W kręgu wielkopolskich demonów i przekonań niedemonicznych</i>”, „<i>Mnisia góra</i>” • Boże Narodzenie • Tradycje i zwyczaje świąt Bożego Narodzenia jako wyjątkowa pamiątka rodzinna – opis zwyczajów. • Redagujemy życzenia świąteczne. • Na choince pełnej żarzących się żaróweczek – pisownia trudnych wyrazów związanych z tematyką bożonarodzeniową. • Wielkanoc • Poznajemy znaczenie etymologiczne nazw: <i>Wielki Post, Wielkanoc, Niedziela Palmowa, śmingus – dyngus, pisan-ka, kraszanka ...</i> • Zwyczaje wielkanocne w moim domu – opowiadanie z elementami opisu. • Pisownia nazw świąt i przymiotników od nich pochodnych. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wyjaśnia pojęcia: <i>tradycja, obyczaj, zwyczaj, obrzęd...</i> • Zna obyczaje i zwyczaje, potrafi o nich opowiedzieć • Zna przysłowia związane ze świętami i obrzędami. • Poprawnie zapisuje nazwy świąt i wyrazy od nich pochodne • Widzi i rozumie potrzebę kultywowania tradycji i zwyczajów. • Potrafi posługiwać się <i>Słownikiem języka polskiego</i>. • Zna pojęcia: <i>sztuka ludowa, folklor...</i> • Redaguje tekst sprawozdania. • Stosuje wielką literę w zapisie nazw ulic. • Potrafi prowadzić obserwację. • Opisuje dawne zawody. • Zna muzea znajdujące się w najbliższej okolicy. 	<ul style="list-style-type: none"> • Układanie życzeń świątecznych z różnych okazji. • Wykonanie kartki świątecznej z okazji świąt Bożego Narodzenia. • Praca ze <i>Słownikiem etymologicznym i Słownikiem języka polskiego</i>. • Tworzy słowniczek przysłów okolicznościowych. • Konkurs – „<i>Najpiękniejsza pisan-ka</i>”. • Projekt edukacyjny – „<i>Tydzień ścieżki regionalnej w naszej szkole</i>” • Prace plastyczne – ozdoby świąteczne. • Świąteczna książka kucharska.

	<p>Inne zwyczaje i obrzędy</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wróżby i wierzenia andrzejkowe na podstawie tekstu „Andrzejki”. • Powitanie wiosny w naszej szkole – sprawozdanie z obchodów Święta Wiosny. • Wyjaśniamy znaczenie nowych słów – praca ze <i>Słownikiem języka polskiego</i>. • Zbieramy informacje o ośrodkach kultury w naszym regionie – praca w grupach. • „Czy chciałbyś kontynuować tradycje rodzinne i wykonywać zawód jednego z twoich rodziców?” – opowiadanie. • Nazwy zawodów w nazwach ulic naszego miasta – wyjaśniamy pochodzenie. 		<ul style="list-style-type: none"> • Tekst twórczy – <i>Sprawozdanie z wizyty w muzeum</i> • Prezentacja prac grup. • Wizyta w zakładzie rzemieślniczym- do wybo-ru: piekarz, szewc, krawiec, rymarz. • Spotkanie w gronie klasy z okazji Andrzejek i Mikołajek. • Klasowa wigilia- składanie życzeń, śpiewanie kolęd. • Prezentacja wybranych zwyczajów. • Udział w rocznicowych uroczystościach związanych ze śmiercią Przemysła II w Marlewie.
	historia		
	<ul style="list-style-type: none"> • Lokalne i regionalne tradycje, święta, obyczaje i zwyczaje wywodzące się ze średniowiecza. • Rada Miejska i Burmistrz Rogoźna- demokracja i jej wymiar lokalny; wybór do władz samorządowych. • Warsztat rzemieślników rogozińskich wczoraj i dziś- wskazujemy zmiany. • Zawody, których wykonywanie zanikło. Muzeum jako miejsce przechowywania ostatnich pamiątek po rogozińskich sukiennikach, hutnikach i kołodziejach. 	<ul style="list-style-type: none"> • Uczeń zna zwyczaje, obrzędy i tradycje wywodzące się ze średniowiecza. • Opisuje strój ludowy charakterystyczny dla swojego regionu. • Potrafi wskazać różnicę jaką zaszła na przestrzeni wieków w zasadach wyboru władzy lokalnej. • Wymienia zawody współcześnie wykonywane, mające bardzo stary rodowód. • Umie wskazać nazwy ulic w Rogoźnie wywodzące nazwy od wykonywanych zawodów. 	
	przyroda		
	<ul style="list-style-type: none"> • Udział w corocznym „Spotkaniu pod Dębem Przemysła” w Marlewie – wycieczka . • Sprzątanie brzegów Jeziora Rogozińskiego. • Utworzenie kalendarza obrzędów i tradycji naszego regionu • Rośliny i ich symbolika w tradycjach regionu i obchodach świąt. • Szlakiem ginących zawodów – wycieczka po najbliższej okolicy. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zna legendę związaną z „Dębem Przemysła”. • Rozpoznaje dąb po pokroju • Wie, że „Dąb Przemysła” jest pomnikiem przyrody. • Potrafi oznaczyć daty świąt i obrzędów w kalendarzu. • Określa związek pór roku z obchodzonymi świętami. • Wymienia zajęcia mieszkańców swojej miejscowości. • Wymienia zawody ginące i współczesne wykazuje szacunek dla starszych. 	

sztuka	
<ul style="list-style-type: none"> • Wykonujemy kartki świąteczne. • Przygotowujemy ozdoby świąteczne – <i>podłazniczka</i>”. • Najpiękniejsza wielkanocna pisanka. 	<ul style="list-style-type: none"> • Stosuje poznane techniki plastyczne wykonując kartkę świąteczną. • Projektuje ozdoby świąteczne. • Wykonuje pisanek wielkanocną.
religia	
<ul style="list-style-type: none"> • Kolędy- najradośniejsze pieśni religijne. • Wyjaśniamy symbolikę święconych potraw – <i>sól, chrzan, jajko ...</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Zna i potrafi zaśpiewać kilka polskich kolęd. • Potrafi wyjaśnić symbolikę religijną związaną ze świętami.
technika	
<ul style="list-style-type: none"> • Zbieramy przepisy na potrawy wigilijne – tworzenie książki kucharskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> • Umie zredagować tekst przepisu kulinarnego i praktycznie go wykorzystać. • Zbiera informacje o potrawach regionalnych.
godzina wychowawcza	
<ul style="list-style-type: none"> • Planowanie wspólnych <i>Andrzejek i Mikołajek</i>. • Wigilijne spotkanie klasowe. • Kultura zachowania się w muzeum – pogadanka, sporządzenie kodeksu. • Wycieczka do Muzeum Regionalnego w Rogoźnie. 	<ul style="list-style-type: none"> • Współpracuje z grupą rówieśniczą. • Wie, jak zachować się w muzeum.

7. JĘZYK REGIONU, GWARA I NAZEWNICTWO

Zagadnienie	Tematy realizowanych zagadnień	Przewidywane osiągnięcia ucznia	Formy realizacji
<p>1.Gwara i nazewnictwo w regionie.</p> <p>2.Wpływ przyrody na język i nazewnictwo w naszym regionie.</p>	język polski		<ul style="list-style-type: none"> Konkurs czytania tekstów gwarowych Sporządzenie słowniczka wyrazów gwarowych. Rejestr nazw miejscowości według ich pochodzenia. Praca z tekstami źródłowymi. Wywiad z najstarszymi członkami rodziny.
	<ul style="list-style-type: none"> Dlaczego moja miejscowość nazywa się Rogoźno? – nazwy miejscowe w „naszej małej ojczyźnie” Poznajemy gwarę naszego regionu. 	<ul style="list-style-type: none"> Gromadzi informacje, korzystając z tekstów źródłowych Potrafi wyjaśnić pochodzenie nazw miejscowych swojego regionu Stosuje wielką literę w zapisie nazw miejscowości. Odróżnia gwarę od języka literackiego Zna znaczenie niektórych wyrazów gwarowych 	
	historia		
	<ul style="list-style-type: none"> Nazwy miejscowości Ziemi Rogozińskiej zachowane w tekstach źródłowych. Nazwy własne pól, lasów, łąk, dróg i wsi w gminie Rogoźno, mówiące o działalności naszych przodków 	<ul style="list-style-type: none"> Potrafi korzystać z tekstów źródłowych. Zna i umie wyjaśnić pochodzenie nazw miejscowych, używanych współcześnie. Wyjaśnia pojęcie gwara 	
	przyroda		
	<ul style="list-style-type: none"> Nazwy w najbliższym otoczeniu związane z elementami przyrody 	<ul style="list-style-type: none"> Wie, że nazwa Rogoźno pochodzi od rogoży czyli rośliny wodnej. Wymienia nazwy pochodzące od typowych składników przyrody np. nazwy ulic: Lipowa, Żurawia, Różana, Polna. 	

8. SŁAWNI POLACY WPISANI W HISTORIĘ „NASZEJ MAŁEJ OJCZYZNY”

Zagadnienie	Tematy realizowanych zagadnień	Przewidywane osiągnięcia ucznia	Formy realizacji
<p>1. Wybitne postacie związane z Rogoźnem i najbliższą okolicą:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A. Mickiewicz, - J. Wybicki, - król Przemysław II. <p>2. Sławni Polacy patronami naszych szkół, ulic, parków.</p> <p>3. Postacie historyczne i współczesne w życiu naszego regionu.</p> <p>4. Rogoźno grodem Przemysławia.</p>	język polski		<ul style="list-style-type: none"> • Sławni ludzie patronami naszych ulic – indeks nazw ulic.” • Wycieczka do Izby Pamięci Adama Mickiewicza w Budziszewku. • Praca z tekstem źródłowym. • Wycieczka do muzeum regionalnego.
	<ul style="list-style-type: none"> • A. Mickiewicz – poeta, o którym się pamięta, którego się podziwia, którego się czci. • Okoliczności pobytu A. Mickiewicza w Budziszewku. • Patroni naszych ulic – pisownia nazw własnych. • 	<ul style="list-style-type: none"> • Potrafi wymienić znanych Polaków związanych z naszym regionem • Opowiada o okolicznościach pobytu A. Mickiewicza w Budziszewku. • Poprawnie zapisuje nazwy ulic. 	
	historia		
	<ul style="list-style-type: none"> • Zabójstwo króla Przemysła II w Rogoźnie a sprawa zjednoczenia Polski. • Rody rycerskie związane z Ziemią Rogozińską. • Mieszkańcy miejscowości uczestnikami walk powstańczych XIX i XX w. • Osoby zasłużone dla środowiska lokalnego. • Najważniejsze dokonania wybranych postaci. • Sposoby upamiętniania sławnych Polaków związanych z „naszą małą ojczyzną”. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zna tło historyczne i motywy polityczne zabójstwa króla. • Potrafi wskazać związek wybitnych Polaków z dziejami miasta. • Potrafi wymienić dokonania wybranych postaci. • Potrafi wymienić miejsca upamiętniające wybrane postacie regionu. 	
	przyroda		
	<ul style="list-style-type: none"> • Profesor B. Maske i jego zbiory eksponatów geologicznych i przyrodniczych. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zna eksponaty stałych wystaw muzealnych. 	
	sztuka		
	<ul style="list-style-type: none"> • Związki twórcy hymnu narodowego z regionem. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wykazuje się wiadomościami na temat powstania hymnu. 	

Proponowany schemat projektów edukacyjnych.

I. PROJEKT MIĘDZYPRZEDMIOTOWY

1. **Tytuł:** *Adam Mickiewicz- wielki poeta w „naszej małej ojczyźnie”*
2. **Liczba realizatorów (projekt międzyprzedmiotowy)**
3. **Treści i umiejętności realizowane w poszczególnych przedmiotach**

Przedmiot	Nauczyciel biorący udział w projekcie	Treści nauczania	Kształcone umiejętności
Język polski	Nauczyciele języka polskiego i nauczyciel biblioteki	<ol style="list-style-type: none"> 1. Poznanie muzeów i izb pamięci w Wielkopolsce poświęconych A. Mickiewiczowi. 2. Poznanie zasad zapisu bibliograficznego. 3. Kształcenie umiejętności pisania sprawozdań. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zna miejsca związane z pobytami A. Mickiewicza w Wielkopolsce. 2. Potrafi korzystać z katalogu bibliotecznego. 3. Poprawnie tworzy opis bibliograficzny. 4. Redaguje tekst sprawozdania.
Przyroda	Nauczyciele przyrody	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wykonanie przewodnika „Szlakiem miejscowości wielkopolskich, które A. Mickiewicz odwiedził”. 2. Poznanie miejsc związanych z życiem A. Mickiewicza. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Doskonalenie posługiwania się mapą. 2. Wzbogacenie wiedzy na temat A. Mickiewicza.
Historia	Nauczyciel historii	<ol style="list-style-type: none"> 1. Poznanie okoliczności pobytu A. Mickiewicza w Budziszewku w 1831 r. 2. Poznanie przyczyn emigracji Polaków po powstaniu listopadowym na przykładzie Franciszka Mickiewicza. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przedstawia w formie encyklopedycznej okoliczności pobytu poety w Budziszewku. 2. Zna polityczne i ekonomiczne przyczyny emigracji po powstaniach narodowych.

4. Opis projektu.

Zadania	Termin realizacji	Sposób realizacji
1. Przygotować informator zawierający spis izb pamięci poświęconych A. Mickiewiczowi znajdujących się w powiecie obornickim.	16. 01.2004 r.	Grupa A przygotowuje informator pt. „Izby pamięci Adama Mickiewicza”. Format A5
2. Zredagować informacje o okolicznościach pobytu A. Mickiewicza w Budziszewku w 1831 r.	16. 01.2004 r.	Grupa B przygotowuje notatkę o pobycie A. Mickiewicza w Budziszewku. Format A5
3. Przedstawić informacje o Izbie Pamięci A. Mickiewicza w Budziszewku.	16. 01.2004 r.	Grupa C sporządza informacje na temat Izby Pamięci A. Mickiewicza w Budziszewku. Format A5
4. Zebrać informacje na temat Fran-	16. 01.2004 r.	Grupa D przygotowuje notatkę na temat

ciszka Mickiewicza i jego pobytu w Łukowie i Rożnowie.		Franciszka Mickiewicza i jego pobytu w Łukowie i Rożnowie. Format A5
5. Stworzyć bibliografię utworów A. Mickiewicza znajdujących się w szkolnej i miejskiej bibliotece.	16. 01.2004 r.	Grupa E tworzy bibliografię utworów poety. Format A5

5. Opracowanie instrukcji do zadań

a) Temat projektu.

Postanowiliśmy przybliżyć uczniom największego polskiego romantyka- Adama Mickiewicza. Planujemy przygotowanie krótkiego apelu „Adam Mickiewicz- wielki poeta w „naszej małej ojczyźnie” oraz albumu.

b) Zadanie z podaniem celów, jakie uczniowie powinni osiągnąć.

Uczniowie wzbogacą swoją wiedzę o pobycie w naszym regionie wieszczą narodowego.

c) Czynności, które mają doprowadzić do realizacji celów.

Aby zrealizować podane cele uczniowie wykonują przydzielone im zadania (patrz tabela opisu projektu).

d) Źródła, w których należy poszukiwać potrzebnych informacji.

Grupy uczniów uczestniczące w projekcie korzystają ze źródeł informacji dostępnych w bibliotekach, izbach pamięci, internecie itp.

e) Terminy konsultacji.

Konsultacje z nauczycielami języka polskiego, przyrody i historii odbywać się będą na bieżąco.

f) Termin prezentacji zadania.

Prace przygotowane przez uczniów będą przedstawione w czasie apelu 20.02.2004 roku, a następnie w formie albumu przekazane do szkolnej biblioteki.

g) Kryteria oceny zadania.

Oceniana będzie: zawartość merytoryczna, estetyka wykonanych prac i pomysłowość uczniów.

h) Skład grupy zadaniowej.

Grupy zadaniowe składać się będą z wyznaczonych przez nauczycieli uczniów klas VI.

II. PROJEKT MIĘDZYPRZEDMIOTOWY

1. Tytuł: *Tydzień świąt wielkanocnych w naszej szkole*
2. Liczba realizatorów (projekt międzyprzedmiotowy)
3. Treści i umiejętności realizowane w poszczególnych przedmiotach

Przedmiot	Nauczyciel biorący udział w projekcie	Treści nauczania	Kształcone umiejętności
Język polski	Nauczyciele języka polskiego i nauczyciel biblioteki	<ol style="list-style-type: none"> 1. Poznanie znaczenia etymologicznego nazw: Wielkanoc, Wielki Post, pisanka, kraszanka, śmigus- dyngus itp. 2. Pisanie życzeń świątecznych. 3. Stosowanie form grzecznościowych. 4. Pisownia nazw świąt wielką literą. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wyjaśnia etymologię nazw związanych z okresem wielkanocnym. 2. Redagowanie życzeń świątecznych. 3. Poprawnie stosuje wielką literę w zapisie nazw świąt.
Przyroda	Nauczyciele przyrody	<ol style="list-style-type: none"> 1. Poznanie tradycji i zwyczajów związanych ze świątami wielkanocnymi w krajach UE. 2. Ukazanie cech charakterystycznych dla danego państwa i regionu. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Doskonali umiejętność korzystania z różnych źródeł wiedzy. 2. Dostrzega specyfikę kulturową regionu.
Historia	Nauczyciel historii	<ol style="list-style-type: none"> 1. Prezentacja obrzędów i obyczajów wielkanocnych. 2. Tradycje i obyczaje świąteczne- źródło wiedzy o przeszłości „naszej małej ojczyzny” 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przedstawia obyczaje i tradycje związane z regionem i ciekawie je prezentuje. 2. Współpracuje z rówieśnikami przy opracowaniu grupowej prezentacji tradycji i obyczajów wielkanocnych.
Religia	Nauczyciel religii	<ol style="list-style-type: none"> 1. Poznanie najważniejszych obrzędów kościelnych związanych ze świątami wielkanocnymi: Gorzkie Żale, Droga Krzyżowa, Rezurekcja. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Poznają i aktywnie uczestniczą w obrzędach wielkopostnych i wielkanocnych.
Sztuka	Nauczyciel sztuki	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ludowe tradycje wielkanocne- malowanie pisanek. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wykonuje pisanek różnymi technikami plastycznymi.
Technika	Nauczyciel techniki	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wykorzystanie techniki komputerowej do wykonania kartki świątecznej. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Korzysta z programów komputerowych do stworzenia grafiki użytkowej.

4. Opis projektu.

Zadania	Termin realizacji	Sposób realizacji
1. Poznać najważniejsze obrzędy związane ze świętami wielkanocnymi.	do 31.03.2004	Uczniowie klas IV-VI na lekcjach religii i języka polskiego poznają najważniejsze obrzędy związane ze świętami wielkanocnymi.
2. Zapoznać się z pochodzeniem nazw związanych z okresem wielkanocnym.	do 31.03.2004	Uczniowie klas VI na lekcjach języka polskiego korzystając ze <i>Słownika etymologicznego języka polskiego</i> wyjaśniają pochodzenie nazw związanych z okresem wielkanocnym.
3. Wykonać kartkę wielkanocną techniką komputerową.	do 31.03.2004	Uczniowie klas V-VI na lekcjach techniki wykonują za pomocą komputera grafikę użytkową (kartkę świąteczną). Format A6.
4. Ułożyć życzenia z okazji Wielkanocy.	do 02.04.2004	Uczniowie klas V-VI na lekcjach języka polskiego redagują życzenia świąteczne i poprawnie wpisują tekst na wykonane przez siebie kartki świąteczne.
5. Zaprezentować ciekawy pomysł na pisanek wielkanocną.	do 02.04.2004	Uczniowie klas IV-VI na lekcjach sztuki zdobią dowolną techniką jajko wielkanocne.
6. Poznać zwyczaje związane z obchodami świąt wielkanocnych w krajach UE.	do 05.04.2004	Uczniowie klas V na lekcjach przyrody poznają zwyczaje związane z obchodami świąt wielkanocnych w krajach UE.
7. Poznać sposoby ochrony potraw przed zepsuciem. 8. Poznać substancje chemiczne poprawiające smak i barwę potraw.	do 06.04.2004	Na lekcjach przyrody i techniki uczniowie klasy VI poznają barwniki i przeciwutleniacze poprawiające wygląd i świeżość potraw. Uczą się, jak chronić potrawy przed zepsuciem, jak odczytywać z opakowań informacje o stosowanych środkach chemicznych, terminach przydatności do spożycia.

5. Opracowanie instrukcji do zadań

- a) Temat projektu.
Postanowiliśmy zapoznać uczniów z najważniejszymi i najpopularniejszymi tradycjami świąt wielkanocnych organizując *Tydzień świąt wielkanocnych w naszej szkole*.
- b) Zadanie z podaniem celów, jakie uczniowie powinni osiągnąć.
Uczniowie pogłębią wiedzę o tradycjach wielkanocnych swego regionu, poznają tradycje innych regionów Polski i krajów UE, i poprzez tę wiedzę wzbogacą święta wielkanocne w swojej rodzinie.
- c) Czynności, które mają doprowadzić do realizacji celów.
Aby zrealizować podane cele uczniowie wykonują przydzielone im zadania (patrz tabela opisu projektu).
- d) Źródła, w których należy poszukiwać potrzebnych informacji.
Uczniowie korzystają z wszelkich źródeł informacji dostępnych w bibliotekach, internecie, domach rodzinnych, itp.

- e) Terminy konsultacji.
Konsultacje z nauczycielami języka polskiego, przyrody, historii i religii odbywać się będą na bieżąco.
- f) Termin prezentacji zadania.
Prace konkursowe przygotowane przez uczniów będą przedstawione w formie wystaw, w dniach od 31.03.2004 do 07.04.2004 roku.
- g) Kryteria oceny zadania.
Oceniana będzie: zawartość merytoryczna, estetyka wykonanych prac i pomysłowość uczniów.
- h) Skład grupy zadaniowej.
Grupy zadaniowe stanowić będą uczniowie klas IV-VI.

III. PROJEKT MIĘDZYPRZEDMIOTOWY

1. Tytuł: „Cudze chwalicie, swego nie znacie...”
2. Liczba realizatorów (projekt międzyprzedmiotowy)
3. Treści i umiejętności realizowane w poszczególnych przedmiotach

Przedmiot	Nauczyciel biorący udział w projekcie	Treści nauczania	Kształcone umiejętności
Język polski	Nauczyciele języka polskiego	1. „Cudze chwalicie, swego nie znacie...” – redagowanie sprawozdania z wycieczki.	1. Tworzenie planu sprawozdania. 2. Redagowanie tekstu sprawozdania. 3. Wyrażanie własnych opinii na wskazany temat.
Przyroda	Nauczyciele przyrody	1. Obserwacja form terenu i elementów krajobrazu polodowcowego i piękna przyrody naszego regionu. 2. Poznanie form ochrony przyrody w regionie i stanu środowiska. 3. Poznanie zasad pracy biura turystycznego. 4. Praca z różnymi rodzajami map. 5. Samodzielne wykonywanie folderów ukazujących walory turystyczne regionu przy zastosowaniu różnych technik.	1. Rozpoznawanie i nazywanie form terenu w regionie oraz elementów krajobrazu polodowcowego. 2. Dostrzeganie i dokumentowanie za pomocą aparatu fotograficznego piękna przyrody najbliższej okolicy. 3. Dokonywanie oceny stanu środowiska zwracając uwagę na zagrożenia i działania chroniące przyrodę. 4. Doskonalenie umiejętności tworzenia i korzystania z map. 5. Tworzenie folderów reklamujących walory turystyczne regionu. 6. Doskonalenie umiejętności pracy w grupie.
Historia	Nauczyciel historii	1. Zakładanie kart dla zabytków, które będą umieszczone w opisie wycieczki. 2. Opisywanie wybranych zabytków.	1. Umiejętność efektywnego współdziałania w zespole i pracy w grupie. 2. Poszukiwanie i wykorzystywanie informacji z różnych źródeł oraz odnoszenie zdobytej wiedzy do praktyki. 3. Rozwijanie osobistych zainteresowań.
Sztuka	Nauczyciel sztuki	1. Rytmizowanie tekstów i układanie do nich melodii. 2. Komponowanie napisów informacyjnych z elementem graficznym. 3. Środki wyrazu plastycznego w rysunku pejzażu. 4. Indywidualna interpretacja poobserwacyjna wybranych zabytków znanymi środkami wyrazu plastycznego: rysowanie, fotografowanie.	1. Umiejętność świadomego komponowania swoich utworów oraz wykorzystanie posiadanej wiedzy na temat kompozycji muzycznej. 2. Umiejętność selekcji i analizy przy zamieszczaniu wybranych elementów w reklamie. 3. Umiejętność myślenia twórczego. 4. Umiejętność współpracy w grupie twórczej.

4. Opis projektu.

Zadania	Termin realizacji	Sposób realizacji
1. Opracować trasę wycieczki uwzględniając zabytki warte poznania.	luty.2004	Grupy uczniów (<i>przewodnicy</i>) z klas IV wytypowanych przez nauczyciela przyrody wykonują mapę regionu przedstawiającą trasę wycieczki. Format A4
2. Wykonać fotografie lub rysunki zabytków.	do 05.04.2004	Uczniowie klas IV wykonują fotografie lub rysunki zabytków znajdujących się w miejscowościach zaznaczonych przez <i>przewodników</i> .
3. Napisać krótką historię miejscowości oraz wykonać karty zabytków wskazanych przez <i>przewodników</i> .	do 15.04.2004	Grupy uczniów (<i>historycy</i>) klas IV wypełniają karty opisu zabytków (format A4) oraz piszą krótką historię miejscowości w formie kroniki- kalendarium.
4. Napisać wiersz lub ułożyć piosenkę o Ziemi Rogozińskiej.	do 30.04.2004	Wszyscy uczniowie klas IV-VI układają wiersz lub piosenkę o Ziemi Rogozińskiej.
5. Podsumowanie projektu.	22.06.2004	Wycieczka „ <i>Cudze chwalicie, swego nie znacie...</i> ” do Budziszewka, Studzieńca, Słomowa, Parkowa i Welny.

5. Opracowanie instrukcji do zadań

a) Temat projektu.

W ramach realizacji programu ścieżki regionalnej postanowiliśmy przybliżyć wiedzę o naszej najbliższej okolicy w formie wycieczki krajoznawczej „Cudze chwalicie, swego nie znacie...”.

b) Zadanie z podaniem celów, jakie uczniowie powinni osiągnąć. Celem jaki uczniowie powinni osiągnąć jest: poznanie historii najbliższej okolicy, najcenniejszych dla regionu zabytków i ciekawych pod względem turystycznym miejsc w regionie.

c) Czynności, które mają doprowadzić do realizacji celów. Aby zrealizować podane cele uczniowie wykonują przydzielone im zadania (patrz tabela opisu projektu) oraz uczestniczą w wycieczce krajoznawczej, przygotowują wystawy i biorą udział w konkursach.

d) Źródła, w których należy poszukiwać potrzebnych informacji. Uczniowie korzystają z wszelkich źródeł informacji dostępnych w bibliotekach, internecie, domach rodzinnych, itp., a także biorą udział w wycieczce i odwiedzają muzea regionalne.

- e) Terminy konsultacji.
Konsultacje z nauczycielami języka polskiego, przyrody, historii i religii odbywać się będą na bieżąco.
- f) Termin prezentacji zadania.
Prace konkursowe przygotowane przez uczniów będą przedstawiane w formie wystaw w czasie trwania konkursu.
- g) Kryteria oceny zadania.
Oceniana będzie: zawartość merytoryczna, estetyka wykonanych prac i pomysłowość uczniów.
- h) Skład grupy zadaniowej.
Grupy zadaniowe stanowić będą uczniowie klas IV

Bibliografia

- Dylak S., *Wprowadzenie do konstruowania szkolnych programów nauczania*, Warszawa 2002.
- Komorowska H., *O programach prawie wszystko*, Warszawa 1999.
- Ornstein A.C., Hunkins F.P., *Program szkolny. Założenia, zasady, problematyka*, Warszawa 1998.
- Piwońska Z. red., *Edukacja regionalna. Poradnik dla nauczycieli szkół podstawowych*, Rzeszów 2001.
- Suchańska m. red., *Ścieżki edukacyjne- teoria i praktyka*, Kielce 2001.

Literatura do wykorzystania w trakcie realizacji ścieżki edukacji regionalnej

1. Anders P. red. *Kronika wielkopolska nr 2(102)*, Poznań 2002.
2. Anders P. *Nad dolną Wętną*, Poznań 1981.
3. Anders P., *Nad Wętną i Małą Wętną*, Poznań 1974.
4. Bełch L., Mikołajczak M., *Rogoźnianin XX wieku*, Rogoźno 2001.
5. Bełch L., Dąbrowski J., Krowicki K., *Przewodnik po muzeum Regionalnym w Rogoźnie*, Rogoźno 1988.
6. Bełch L. red. *Rogoźno i okolice przewodnik*, Rogoźno 1998.
7. Boras Z., *Dzieje Rogoźna*, Poznań 1993.
8. Boras Z., *Przemysł II- 700 lecie koronacji*, Międzychód 1995.
9. Brust M., *Tradycje przemysławowskie w Wielkopolsce*, Rogoźno 2002.
10. Brust M., *Zarys dziejów rzemiosła rogozińskiego 1248-1998*, Rogoźno 1998.
11. Brust M., Krowicki K., *Cmentarz parafialny w Rogoźnie*, Rogoźno 2003.
12. Brykowski R., *Wielkopolskie kościoły drewniane*, Poznań 2001.
13. Esman J., *Wiosna Ludów w Rogoźnie*, Rogoźno 1987.
14. Grzebyta r., *600-lecie parafii w Słomowie*, Słomowo 1996.
15. Hinczewski J., *Kalendarium dziejów Rogoźna*, Rogoźno 1989.
16. Hryń- Kuśnierek R., Sliwa Z., *Encyklopedia tradycji polskich*, Poznań 1998.
17. Hryń- Kuśnierek R., *Polskie zwyczaje świąteczne*, Poznań 2002.
18. Libicki M. I P., *Dwory i pałace wiejskie w Wielkopolsce*, Poznań 2003.
19. Kręglowska- Foksowicz E., *Barokowe rezydencje w Wielkopolsce*, Poznań 1982.
20. Król S. red., *Przyroda województwa pilskiego i jego ochrona*.
21. Łęcki W. *Przechadzki w okolicach Poznania*, Poznań 1984.
22. Łęcki W., *Województwo Pilskie*, Warszawa- Poznań 1988.
23. Łysiak W., *W kręgu wielkopolskich demonów i przekonań niedemonicznych*, Międzychód 1993.
24. Łysiak W., *Mnisia góra*, Międzychód 1992.
25. Maciejewski J., *Mickiewicza wielkopolskie drogi*, Poznań 1972.
26. Maika W. red., *ABC-Świat-Europa*.
27. Małuśkiewicz P., *Wielkopolskim szlakiem Adama Mickiewicza*, Poznań 1998.
28. Mowszowicz J., *Pospolite rośliny naczyniowe Polski*.
29. Niechaj M., *Bractwo kurkowe „Rogoża” w Rogoźnie Wielkopolskim*, Kraków 2002.
30. Nowacki B., *Przemysł II książę wielkopolski, król Polski 1257-1296*, Poznań 1995.
31. Ostrowska-Kęłbowska Z., *Pałace wielkopolskie z okresu klasycyzmu*, Poznań 1970.
32. Ruks W., *Rogoźno w powstaniu wielkopolskim 1918-1919r.*, Rogoźno 1998.
33. Ruszczyńska T., Sławska A. red. *Katalog zabytków sztuki w Polsce Tom V zesz. 15 Powiat obornicki*, Warszawa 1965.
34. Ruszczyńska T., Sławska A. red. *Katalog zabytków sztuki w Polsce Tom V zesz. 27 Powiat wągrowiecki*, Warszawa 1964.

35. Posadzy L., *Nieznane listy Adama Mickiewicza do Konstancji Łubieńskiej*, Poznań 1924.
36. Świrko S., *Orle gniazdo*, Poznań 1969.
37. Tomczewski B., *Mówią nazwy okolic Obornik, Rogoźna, Murowanej Gośliny, Ryczywołu*, Oborniki 2000.
38. Topolski J., *Wielkopolska poprzez wieki*, Poznań 1999.
39. Zakrzewski B., *Mickiewicz w Wielkopolsce*, Poznań 1949.
40. Zadrożyńska A., *Świętowanie polskie*, Warszawa 2002.
41. Zierhofferowie Z. i K., *Nazwy miast Wielkopolski*, Poznań 1987.
42. Informator I Wojewódzkiego Przeglądu *Hejnaty i herby miast Wielkopolski*, Rogoźno 2000.
43. Informator z okazji otwarcia muzeum regionalnego w Rogoźnie, Rogoźno 1983.
44. *Powiat obornicki- Informator*, Oborniki 2001.
45. Rogozińskie Zeszyty Historyczne Nr8, *Pamiętnik Towarzystwa przyjaciół Rogoźna 1983-1993*, Rogoźno 1993.
46. Rogozińskie Zeszyty Historyczne Nr9, *Przemysł II (1296-1996)*, Rogoźno 1996.
47. *Za siedmioma rzekami... Za siedmioma lasami...* Powiat Obornicki Informator, Oborniki 2003.